ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 43. ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 6. ЈУНА 1909. ГОД. ГОДИНА II

Цетиње, 6. јуна.

Наша су опажања била тачна, факта су дошла да их потврде. Бечки лист „Fremdenblatt“, чије су везе са бечким спољним звањем познате, категорички је опровргнуо тврђење професора Масарика, о којима је у два маха у нашем листу била ријеч. Не само да „Фремденблат“ побија, да је бечко спољње звање добило прву вијест о *„револуционарној пропаганди“* и некоме *„револуционом штатуту“* нечијих разривених глава из бившега „Словенског Југа“ од Њ. Кр. Височанства Књаза и Господара Црне Горе, него пориче да је и у опште ма какав абер о томе примило из Црне Горе, па према томе да Масарик своја тврђења није могао црпсти из кругова мјеродавне аустро-угарске дипломатије.

Ако се сјећате, ми смо још у прошломе броју овога листа изјавили сумњу, да је професор Масарик своје информације, онаке какве их је у бечкој посланичкој кући изнио, могао добити од мјеродавних аустро-угарских дипломатских кругова. То смо изразили и у једном ранијем чланку. Позван да покаже те дипломатске кругове, које су га онако информисале, професор Масарик је одговорио указивањем на „W. A. Zeitung“, тврдећи, да иза тога листа стоји барон Ерентал. Тим је хтио на начин, који није довољно прецизан, да укаже на извор из кога су његове информације потекле, а уједно и да пред свијет, који се овим спором интересује, метне као доказ један пуноважан ауторитет. „W. A. Zeitung“ одбио је то, а и ми смо похитали да изразимо сумњу, да иза тог листа, како рече Масарик, стоји барон Ерентал и да је од њега могао добити оне неистините тврдње.

„Fremdenblatt“ је дошао и дао нам за право, а уједно је и разагнао све облаке над тим спором, у колико су замрачавали исправност с једне стране Црне Горе и њенога узвишеног Господара, а с друге мјеродавне аустро-угарске дипломатије.

Послије овога категоричког демантија шта је остало да вјерујемо? Троје је само могућно: или професор Масарик није црпио дотичне своје информације из дипломатских кругова, и онда је обичан клеветник, или их је црпио од Настића, и онда му је раван, или ти дипломатски кругови доиста постоје, али нијесу ни аустриски ни јапански. У том случају дужан је да их открије. Не учини ли то, а не јави ли се ни она страна на коју је у свом говору бацио сумњу, онда је цијела та компанија нечасна.

Масарик ће добро учинити, ако се осјећа невиним, да каже извор својих неистина, и онда ће спасти своју част. Оћути ли, добро ће учинити осумњичена страна да опере своју част, и онда Масарик остаје као клеветник. Спор је у главном ријешен; ријешила га је најпозванија страна, поричући да су вијести, које су у спору, дошле ма од кога из Црне Горе, и сад је само остало да се утврди, да ли је професор Масарик жртва нечије бесавјесности, или је осумњичена страна жртва Масарикових злоумишљаја.

Остало је да се осврнемо и опет на господу око „Србобрана“. У прошломе броју довољно смо изнијели супротности и нелогичности, које су се здружиле противу неокаљаног имена Црне Горе. Надамо се да смо господу око „Србобрана“ убиједили. Сад хоћемо само да им кажемо то, како је врло мало мудро у оваким споровима бити брзоплет, стати на страну оних, који су противници нас свију, и показати тако отворено извјесну предрасуду према Црној Гори и њеном Господару. Зловоља никад није била савјесан судија, а „Србобран“ је ту зловољу према нама у Црној Гори врло лабаво сакрио кад је причања „W. A. Zeitung“-а и професора Масарика примио за готово.

О биоградским дешперадосима, такозваним емигрантима, који су похитали да честитају професору Масарику, говоримо у другом чланку, и ако толико пажње нијесу заслужили.

ЧЕСТИТКА БИОГРАДСКИХ ДЕШПЕРАДОСА

Кад би свака мува носила мед, било би га као блата.

И међу људима је тако. И међу њима има мува. Муваају се кроза свијет не знајући ни сами за што и камо.

Само се муваају, зује, досађују, и кад их отерате с чела, падају вам на нос, отеране одатле падају вам на ухо, и тако све даље докле им год не прочитате ферман.

Онда долазе друге, пипају на трагичним остатцима њиховога живота и, ваљада, плачу.

Ту врсту мува представљају нам и неки такозвани емигранти у Биограду. Не носе мед, али за то ревносно остављају гдје год могу своје упљувке, да би се на свим летњим данима запатила позната гамад у што већим сметовима. А зна се, гдје оне упљују, ту гамиже весело као на свадби — ако то јест лед не учини своје.

Похитали су да оставе трагове и у најновијој акцији бечких интриганата противу слоге у српскоме народу и међу српским државама. Лијепо каже пословица: шума не би никада била посјечена, да сјекири не зајми дрво за држаље. Ни Српство не би никада патило од раздора, да нема невољалијех синова, који иду непријатељу у помоћ. Помоћ та није непосредна, нити ћемо рећи свјесна, али је стварна. Они је не виде, јер им је вид помућен подивљалом крвљу и пакошћу, а ако је и виде, чини им се мања од задовољства, што им га даје излив срдите немоћи.

Некултивисани за солидаран заједнички живот у отаџбини, а малецни спремом према ономе што би желили да важе, одали су се политичком вагабундисању. У букању, изазивању нереда и нападима гдје год мисле да што год морално и материјално уђаре, налазе достојну улогу у свом животу. Неспособни да зидају, само разоравају. И гдје год стигну, само руше: ако су гдје наишли на слогу — растрзаваају је; ако гдје има реда, стварају неред и забуну. Гдје год је подигнут морал на моралу, ред на реду, слога на слози и заједнички солидаран рад свих бољих снага — они, мајушни душом и умом, не виде се. Треба то све порушити и у неред довести да би они стрчали. А силни амбицијом да дођу до комада хљеба бијелога и до неке улоге у друштву, мисле да ће се истаћи најлакше тим, ако у трку прегазе све обзире и поломе све што на путу нађу.

Али не иде. Државе не постоје да буду пустопашина незрелих амбиција. Снага државна је у склопу свих бољих елемената народних, и оваки његови синови биваају искључени из заједнице. То јест, радом својим искључују се сами, а држава им само затвара своја врата, или отвара апсанска, ако су то поштено заслужили.

Овдје је тај случај. Нећемо да проповиједамо дугу а жалосну историју минулих дана, гдје је рад тих такозваних емиграната удунуо живот у давно захрђале браве апсанске, нагнавши их да се пред њима отворе. Нека то за друге прилике. Али морамо рећи, да је најновија бравура њихова добро дошла свима онима, који их осуђују, јер даје нов материјал да се учврсте у увјерењу, да су добро чинили што су их осудили и да добро раде што их за свагда избацују из свога срца. А избачени, нека их нека раде што хоће. Нека их, зла им мати, једном ће им додијати. А кад им додија, добиће ријеч опет они које су клеветали и ружили, и чуће само једно: оглашени изидите!

Нека се ни мало не надају да ће ма шта и ма колико својим вагабундским радом успјети. Јаче је село од сватова, и биће јаче от ниње и до вијека.

Нека за то, ако им срце жели, честитају не само Масарику, него и Мандлу и цијелој радакцији „W. A. Zeitnng“-а. Нека се упишу ако хоће и у бечке добровољце. Нека се преврћу, нека чл0ве, нека раде што хоће, ова ће брда и све што у њима борави остати за њих за свагда то, што је чврста стијена према немоћним таласима које их заљускују.

Доћи ће дан, увјерени смо, кад ће допузити испод крста и молити за милост, макар и ту да издрже што су заслужили, а донде имаћемо стрпљења и довољно глухе уши, да можемо бити сасвим равнодушни.

Скупштина Муслимана у Мостару

Мостар, 1. јуна

У Мостару је у суботу била скупштина чланова „Муслиманске Народне Организације“, да се изјасни о познатој изјави народног представника за Мостар Шерифа еф. Арнаутовића: „Не могу даље...“

На скупштини је било присутно 528 чланова „Муслиманске Народне Организације“. Скупштина је једногласно изабрала за предсједника Мехмед еф. Ћишића, а Османа А. Ћикића за секретара скупштине.

Мехмед еф. Ћишић даје ријеч Смаил-Ћемаловићу, који у своме говору истиче важност скупштине, заслуге Арнаутовића и опасност по народне ствари, ако би народ и надаље остао равнодушан и индолентан. — Затим објашњава да скупштина треба да изрече своје повјерење г. Арнаутовићу, и да свим силама поради, да се Шериф ефендија поново поврати у напуштене народне редове.

На крају свога говора предлаже, да скупштина донесе резолуцију, у којој треба да му се искаже потпуно повјерење, да се замоли, да се поврати, да се осуде сви они, који изневјерише програм народне организације, па да се констатује, да присутни стоје непоколебиво на програму, који Шериф заступа.

Овај је приједлог усвојен. Резолуција гласи:

„Чланови муслиманске народне организације у Мостару скупљени на јавном збору 11. јуна 1909. издају једногласно ову резолуцију:

„Изјава народног представника за град Мостар Шерифа еф. Арнаутовића најосјетљивије је дјеловала на срца мостарских грађана Муслимана, који се под утисцима њезиним нађоше принуканим, да се састану на братски договор и својим срцима даду одушка.

Огромна већина муслиманског грађанства мостарског, која је г. Арнаутовићу дала своје повјерење, и данас га сматра својим представником и опуномоћеним заступником, нити се тврда вјера његових изборника у његов патриотизам, сталност и честитост и за длаку покренула.

Способност и агилост г. Арнаутовића се призније у читавој нашој земљи, а нарочито му то признају његови изборници у Мостару, који су увјерени, да је Шериф ефендија један од најчвршћих стубова оне зграде, која се зове „муслимске ствари у Босни и Херцеговини“, те да би одстрањењем тога тврдог стуба та зграда могла да дође у веома критично стање.

Без нашега неустрашивог борца, без нашег искреног родољуба и умног радника Шериф ефендије наша би ствар претрпила жесток ударац, ради чега би Муслимани наше земље имали недогледних штета.

А да то најмање жели и хоће онај, који је десет пуних година за наш миљет радио и у томе раду више него ико страдао, да то најмање жели наш Шериф, то је више него сигурно и Муслимани мостарски су увјерени, да је њега морало силно болити и јако пећи, када се одважио на скрајни корак — на повлачење.

А када је то свакоме познато и очито, онда се мостарски грађани, Муслимани, могу потпуно надати, да њихова једнодушна молба неће остати нечувена и да ће се њихов првак, њихов осведочени, искрени заступник опет вратити у напуштени табор, у којему ће га шерифи изборници срдачно дочекати и спиедити га вјерно и искрено, не огрешивши се ни за длаку о програм рада наше народне организације.

На послијетку грађани муслимани мостарски једнодушно и одлучно осуђују све оне чланове народне организације, који се ма каквим — било свјесним или несвјесним — испадима огријешише о програм и начела организације, који испади и јесу узрок корака г. Арнаутовића.

Живио народни првак и прави опуномоћени наш представник Шериф ефендина Арнаутовић“.

Са ове скупштине муслиманске организације предани су градски заступници Ахмет-ага Ћемаловић и Омер еф. Кајтаз-бег градском поглаварству своје оставке, у коима тражу, да после ове резолуције, којом се осуђују сви они, који су се огријешили о народни програм, а међу које спадају у првом реду колеге градски заступници, не могу даље сједити с њима у друштву, а да се не огријеше о своју савјест.

И ако је Ш. Арнаутовић категорички изјавио да се повлачи, држи се, да ће се приволити опште жељи и остати на челу Муслимана и даље.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CRNOJEVIĆ

Мисли

Испуњавање дужности према држави, то је огледало грађанске свијести код држављана. **С.**

•

Сваки занатлија, сваки умјетник мора познавати каквоћу и особине материјала са којим ради и мора располагати техничким манирима за његову обраду. То важи и за државнике и политичаре у опште.

•

Празни говори најсличнији су облацима, који доносе много грмљавине, али ни мало кише.

•

Зрелост се коња по зубима одређује, а човјекова превагом памети над језиком.

•

Кад би свако на себи могао оно видјети, што другом виђе, глупости не би било.

Српство

Одступање Ш. Арнаутовића. Првак муслимански у Босни и Херцеговини у тренутном гнјеву изјавио је, да се повлачи из јавног живота и да одступа. Говорећи о томе, ми смо истакли како би Муслимани требали да га приволе, да повуче своју одлуку и да, кад он напушта њих, они не напусте њега. Тако се нешто и догодило. Из Мостара јављају, да су најугледнији Муслимани донијели одлуку, да не приме његову демисију, него да утичу на њега, да и даље остане на челу њихову. Тако и треба. Извјештај о томе засебно доносимо.

Цвијић у Ст. Србији. Познати српски научник др. Јован Цвијић отпутовао је у Ср. Србију ради научног испитивања.

Видовдан на далматинском Косову. Као сваке, тако и ове године, саставио се у Книну одбор, а у Шибенику пододбор за приређивање Видовданске свечаности на далматинском Косову. Пошто се ове године навршило двадесет година од како је на Косову подигнута црква Лазарица, то ће свечаност бити врло велика.

† С. Манојловић. У Војводини је преминуо Светозар Манојловић, пензионисани мајор угарске тјелесне гарде. Манојловић је радио на лијепој књижевности, али су му најљепши пријеводи Змајевих пјесама на њемачки језик.

Регулисање Вардара. У Турској се ради на томе да се ријека Вардар регулише, а нарочито његово ушће у Солунски Залив. Уз регулацију Вардара намјерава се да се изврши и исушење вардарског блатног језера.

Словенство

Старчевићанци и франковци. На Св. Антуна, католички празник, дошло је до сукоба између старчевићанаца и франковаца, да је још мало требало па да се пролије крв. Тога дана старчевићанци у Шестинама прослављали су имен дан свога некадањег вође и творца странке пок. Антуна Старчевића. Како су и франковци присталице Старчевићеве, те су и они у Шестинама држали прославу, те је том приликом дошло до сукоба врло оштрог. Између једних и других је велика нетрпељивост. Они су до скора били у цјелини, у Старчевићевој хрватској странци права, али су се напреднији елементи, предвођени д-р. Милом Старчевићем, одјепили видјећи да се њихова странка ишчаурила у Франкову спекулативну странку.

Руски консулат у Прагу. Руска влада намјерава да изврши давнашњу потребу да у Прагу отвори свој консулат. За руског генералног консула означава се кнез Григорије Трубецкој, руски књижевник и секретар руске амбасаде у Цариграду у оставци. Кнез Трубецки је велики пријатељ Срба и Словена.

Избор у Трсту. Ове недјеље су у Трсту били избори општински и на њима су талијански предели претрпјели велики пораз. Од 53.000 гласача било је: словенских 17 хиљада, социјалистичких 19 хиљада, и талијанских 17 хиљада, ма да су до сада Талијани били увјек у већини. Побједа Словена лежи у њиховој заједници.

Руска флота

Руска флота је у рату с Јапаном претрпјела знатне губитке, које ће руска држава дуго осјећати, и треба ће јој времена док се опорави и док своју снагу на мору поново успостави и усаврши, као што и хоће. Као што ћу мало послије изнијети, и како то руски званични извјештаји доказују, није Русија остала без флоте, и није како то њезини непријатељи мисле, желе и доказују на мору остала разоружана, да се више не убраја у ред великијех поморских сила, јер је Русија и сад јача на мору од Италије и Аустрије, а разуміе се да је изостала од Енглеске, Француске, Америке, Јапана и Њемачке, које имају и морају имати већу флоту, јер имају колоније, пространа мора, које Русија нема, па јој и не треба велика флота.

У руској думи је било озбиљног говора и претреса о стању руске флоте, а било је жестоке критике против поморске управе — против министарства марине. Дума није хтјела одобрити кредит који је министарство захтјевало за флоту, градњу нових бродова, него је захтјевала да се образује стручна комисија, која треба тачно да испита и основно проучи: стање флоте, да поднесе тачан извјештај о стању постојеће флоте, да поименце каже своје мишљење о способности и ваљаности готових ратних бродова, колико у опште министарство марине има за рат способних бродова, и колики је прави број ратног бродовља у опште: какво је стање било прије рата, колико је бродова изгубљено, колико је нових саграђено, колико и каквих се бродова мора, и има још саградити?

Све оно што се у Думи износило и претресало, а особито што се и јавно критиковало, окривљивало и оптуживало министарство и управа у опште, заинтересовало је у опште цара Николу, који је од своје стране утицао да се састави стручна комисија, у коју треба да уђу стручни, поуздани савјесни људи, који неће цара, владу и думу обманути, или нешто представити, изнијети и извјестити што не постоји.

Комисија је била састављена — образована — и то од самих стручњака, људи од високог положаја, за које се зна да су заиста по занату стручњаци, да су савјесни, непристрасни, који неће обманути свога цара, владу и думу. Комисија је свршила свој рад, спремила је опширан, тачан извјештај који је подострио цару, влади и думи.

Из извјештаја, о ком су већ и неки њемачки и страни листови донијели изватке, у којима, што се разуміе и због чега им није пријатно, види се да стање руске флоте није баш онако неповољно како су они мислили, јер признају да се Русија већ на мору опоравила и опоравља се.

Из тога извјештаја видимо што је најпоузданије, и ево како сад стоји и у каквом је стању руска флота:

У рату с Јапаном Русија је изгубила 56 ратних родова, великих од боја, омањих, средњих и споредних. У овај број нијесу ушли мали бродићи, који су у пристаништима вршили мјесну службу. Величина, пространство, оних изгубљених бродова изнашала је 249.000 тонелота. Послије закљученог мира, Русија је до сада саградила и довршила грађење бродова који су се за вријеме рата налазили на изради и наоружању, у величини и и пространству од 145.000 тонелота; — надокадила је читаву половину изгубљене флоте т. ј. великих ратних бродова.

Махом споредних бродова као омањих крстарица миноноских-торпедњача, контра-торпедњача — тако званих разоритеља, истребитеља и споредних бродова, сагрђено је 109 комада — јединица, с којима су надокнађени сви губитци споредног омањег бродовља, и још их је више саграђено него што их је било прије рата.

Сад је стање руске флоте по величини, пространству овако: бродова од боја а то су оклопњаче 161.000 тонелота; оклопњаче-крстарице од боја 136.000 тонелота; миноноске 50.000 тонелота; омање крстарице 253.000 тонелота, на којима у свима служи 57.000 морнара.

Флота је за сада распоређена овако:

Балтичка ескадра састоји се од 5 ратних бродова — оклопњача и то *„Цесаревића“ „Слава“ „Цар Александар II“ „Андрија Првозвани“* и *„Цар Павле I“*. Оклопњаче крстарице I реда *„Русија“ „Громобој“ „Рурик“ „Адмирал Макаров“ „Богатир“ „Олег“ „Диана“ „Аурора“* а доврађује се *„Бојан“* и *„Палада“*. Уз њих су 7 топовњача — канонерки, више од 100 торпедњача, 17 бродова за школовање морнара, 16 транспортних бродова и 12 извидница — авиза бродова.

Црноморска флота састоји се од 8 ратних бродова оклопњача и то: *„Пантелејмон“ „Три Светитеља“ „Ростислов“ „Јосиф Преобраћенац“ „Синопе“ „12 Апостола“ „Свети Јевстатије“* и *„Јован Златоусти“*. Оклопњаче крстарице: *„Памјат Азова“, „Памјат Меркурија“* и *„Кобул“*. 7 топовњача — канонерки, од којих су двије у Грској, а једна у Цариграду; 35 топедњача, 7 транспортних бродова, 2 брода за учење морнара и још неколико споредних бродова. У Владивостоку и на Амуру 2 оклопњаче крстарице, 30 торпедњача, 1 омања крстарица, 12 канонирки, које могу залазити у ријеку Амур; 12 транспортних бродова и 10 извидница — авиза бродова.

На Касписком Мору има неколико бродова за мјесну службу, јер онамо нема ничије флоте нити може доћи.

У извјештају стоји који су бродови као неспособни избачени из флоте. Спомиње се да има велики број подводних торпедњача које су без имена.

У извјештају се спомиње да су споменути бродови у потпуном реду, способни за бој и службу, међу којима су и они бродови који су били у рату, у бој на Даљном Истоку, као што су: *„Цесаревић“, „Диана“, „Асколд“, „Русија“, „Громобој“, „Аурора“, „Орел“, „Богатир“, „Изумрунд“, „Алмаз“* и још неки. За странце, особито руске непријатеље, велика је загонетка, како је Русија за вријеме док је рат с Јапаном трајао, и послије до сад у тако кратком вријемену саградила 109 ратних бродова, а зна се, да у буџету за флоту није било много увршћено, а они бродови су стали великих сума на стотине милиона рубаља или франка.

Они нијесу знали, да је Цар Никола још прије рата с Јапаном дао од својих средстава 90 милијона рубаља за флоту, за који су се новац за вријеме рата правили, и тек сад се довршују — доврађују неки бродови. Саграђена је *„Слава“, „Рурик“, „Адмирал Макаров“, „Цар Александар II“* и још неки.

Кад су Јапанци у Порт-Артуру прије објаве рата торпединирали бродове *„Решисвана“, „Побједу“* и *„Цесаревића“* онда се у Русији од добровољних прихода за флоту скупило неких 30 милијуна рубаља, за које је саграђено више крстарица. Емир Бухарски дао је један милион рубаља, за које је саграђена крстарица *„Емир Бухарски“*. Гроф Давидов Орлов дао је један милијон рубаља и саграђена је једна крстарица.

Да Русија већ има доста угледну и јаку флоту доказано је ове године у Италији, у Месини, кад је онамо био земљотрес, те се као прва појавила руска флота, четири или пет ратних бродова, који су се случајно зетекли на Средиземном Мору, што је изненадило руске непријатеље, који су се запитали одкуда ту руска флота и то три оклопњаче *„Слава“, „Цесаревић“, „Адмирал Макаров“* и крстарице *„Рурик“ „Емир Бухарски“* и *„Кореец“*.

Извјештај комисије, која је прегледала стање руске флоте, задовољно је цара, владу и думу, задовољан је руски народ, а задовољни су сви прави родољуби који се радују да Русија већ има и да ће имати флоту какву јој треба, а руски противници могу се радовати, уживати и жалити да Русија нема флоту, и да је као морска сила престала постојати; а она је већ готова за мегдан, и у кратко вријеме биће опремнија него што је икада прије била.

Сад се у Русији живо ради, да се у ред доведе и у колико се може преустроји и усаврши досадања флота, како би била готова у случају рата и заплета за одбрану Русије, и може се смијело тврдити да већ сад има Русија на Балтичком Мору и своме приморју доста јаку флоту, а обала је на копну утврђена, положаји су згодни за одбрану како ничији. Ако ће најсилнија флота не може и не би могла ни на коме мјесту пристати, освојити положаје и ондје војску искрцати. Туђа флота не би могла ни један руски град бомбардовати и штету направити, исто тако као што у кримском рату енглеска и француска флота, кад су хтјеле

ПОДЛИСТАК

ЧИНОВНИКОВА СМРТ

— А. Чехов —

Једне лијепе вечери не мање лијепи ексекутор, Иван Дмитрић Червјаков, сједио је у другом реду паркета и гледао па бинокл «Корневиљска звона». Он је гледао осјећајући се на архујецу блаженства. На једаред... У приповијеткама се често среће «на једаред». Аутори имају право, живот је тако пун изненађења! На једаред се лице његово намршти очи избуљиша, дах стаде, нагнуо се и . . . апчхи!!! Кинуо је, како видите. Кијати се ником и игдје не забрањује. Кишу и сељани и полицајци, а гдјекад чак и тајни савјетници. Сви кишу. Червјаков се ни мало не збуни, обрисао се рупцем и као учтив човјек, погледа унаоколо: није ли кога узнемирио својим кијањем? Но ту се ваљало збунити! Он је видио, да старчић, што је сједио пред њим у првом реду, пажљиво брише своју ћелу и нешто мрмља. У старкељи Червјаков упознао цивилног генерала, који је служио код комуникација, Бризжалова.

«Ја сам га попрскао! — помислио је Червјаков — није мој шеф, туђи је, но ипак је неугодно. Ваља се оправдати.

Червјаков се накашља, нагну се тијелом напријед и прошапта генералу:

— Извините, ваше превасходитељство, ја сам вас попрскао... ја сам нехотице...

— Ништа, ништа...

— Ради Бога, извините. Та ја сам... ја нијесам хтио!

— Ах, молимвас, сједите. Дајте да слушам!

Червјаков се збуњено, глуво насмјешио и почео гледати на позорницу. Гледао је, али задовољства није више осјећао. њега је почео да мучи немир. За одмора приђе он Бризжалову, па пође уз њега и, свладавши брижљивост, промрмља:

— Ја сам вас превасходитељство попрскао. Опростите... Та ја не да би...

— Ах, пека... Ја сам већ заборавио, а ви још о том! — рече генерал и нестрпљиво мрдну доњом уснном.

Заборавио, а злоба му се види у очима помислио је Червјаков, подозриво гледајући на генерала. — И говорити неће. Ваљало би му објаснити, да је нијесам хтио..., да је то закон природе, јер ће помислити да сам хтио пљунути. Ако сад не мисли послије ће!...

Дошавши кући Червјаков исприча жени о својој неспретности. Жена, како му се чини, одвећ се лакомислено понијела према догађају: она се само уплашила, а затим, кад је дознала, да је Бризжалов «туђи», умири се.

— А ти ипак оди, истричај се — рече она. — Помислиће, да се не знаш понашати пред публиком!

— Та оно је тако! Ја сам се испричао, но он некако чудно. Ни једне утјешљиве ријечи није рекао. Но и није било када ријечи рећи.

Други дан обукао је Червјаков нови вицмундир, ошишао се и пошао Бризжалову да се објасни... Дошавши у генералову собу за примање он је видио много молитеља, а међу њима и самога генерала који је већ започео примање. Попитавши очи и па Червјакова.

— Синоћ у «Аркадији», ако се сјећате ваше превасходитељство, — поче објашњавати ексекутор, — ја сам кихнуо и... нехотице попрскао... Изв...

«Неће ни да говори — помисли Червјаков, блиједећи. — Дакле је љут... Не, то се тако оставити не може... Ја ћу му објаснити...»

Кад је генерал свршио разговор с пошљедњим молитељем и пошао у унутарње апартмане, Червјаков је коракнуо за и њим промрмљао:

— Ваше превасходитељство! Ако сам усуђујем узнемиривати, то је само из чувства, могу рећи кајања! Не хотимице, изволите сами знати!

Генерал направи плачну гримасу и ману руком.

— Та ви ми се смијете, милостиви господине! рекао је он крећући се за врата.

Какво је ту исмијехивање! помислио је Червјаков. Никаквог ту нема исмијехивања! Генерал а не може да разуміе. Кад је тако нећу се испричавам пред тим фанфараном! Нек иде до ђавола. Написаћу му писмо, а њи нећу! Бога ми нећу!

Тако је мислио Червјаков идући кући. Писмо генералу није писао. Мислио, мислио, али писма није смислио. Ваљало му дакле сутрадан самом ићи да објасни.

— Какве ситнице... Бог зна што! Ви што хоћете? — обратио се генерал, другом молитељу.

— Ја сам јуче долазио да узнемирим ваше превасходитељство, — промрмљао је он, кад је генерал подигао очи на њ с питањем — не зато да се пругам, као што сте ви изволјели рећи. Ја сам се испричавао зато, што сам кишући попрскао..., а исмијати се нијесам ни мислио. Да ли се смијем посмијати? Ако се ми будемо смијали тад никаквог знаци, уважења према особама... неће бити....

— На поље! — гракну на једаред поплавизши и задрхтавши генерал.

— Што? — упита шапатом, дрхћући од ужаса Червјаков.

— На поље!! — понова генерал ударајући ногама.

У утробе Червјакова нешто се откиде. Ништа не видјећи и не чујући он се одвукао к вратима, изишао на улицу и забагрјао. Дошавши машинално кући, не скидајући вицмундира, он је легао на диван и умро.

да бомбардују Кронштат и још неке градове, морали су побјећи и оставити Балтичко Море, отиловили су Црно Море и придружили се онамо својој флоти.

На Црном Мору је Русија господар гдје само она има јаку флоту, коју би могла, кад би јој устребало, провести Босфором и Дарданелима у Јегејско Море, гдје и сада има неколико ратних бродова.

На Даљном Истоку, гдје јој послије губитака Порт-Артура, који јој баш ни за шта није требао, кад има тврди, чврсти Владивосток, за који јој не треба флота као *и што није никад прије, док није узела Порт-Артур имала, тамо држи сад* Русија незнатну флоту, коју ће можда, а за то има доста времена, кад јој устреба умножити, а сад у колико се зна не хита с градњом великијех ратних бродова, јер се у Русији још нијесу ријешили, који и какви ће систем нових бродова и торова уствојити.

Сад, кад се Русија у колико се зна погодила и споразумјела са Енглеском, због њихових сміерова и утакмица у Средњој Азији, и кад Енглеска више не страхује да ће Русија завојевати Цариград, а знају да Русија неће више сметати а још мање угрожавати Енглеску у Индији, удаљиће се Енглеска од Јапана, сложиће се прилике тако да ће у будућем рату или сукобу, који би се могао временом опет појавити између Русије у Јапана, бити Енглеска с Француском против Јапана, који сад више угрожава европским интересима него што угрожава Русији, која ће се за оваки случај сурвопутно осигурати од Јапана, а енглеска и француска флота ће у будућем рату имати посла с Јапанцима или жутокожцима.

Сад су се прилике на Даљном Истоку знатно измениле и промениле у прилог Русије, јер сад Енглези, који су прије страховали да ће се Русија осилити на Даљном Истоку и на Тихом Океану, упознали су да им Русија није била, није сад и веће бити такмац, што су и што ће им бити Јапанци и Китаци. Енглеска ће у будуће помагати Русију, а ова Енглеску, што доприноси да Русији за сада не треба флота на Даљном Истоку, због чега се сад и не жури с градњом велике флоте.

П. Узелац.

Поглед по свијету

Критско питање

Критско питање још је једнако на реду. Оно је покренуто од туда што су се ускоро требале са њега посаде великијех сила да повуку, што је Грчка намјеравала да искористи и да оствари давнашњу своју жељу да га присаједини. Турци су то осјетили и одлучно су противу тога устали. Они неће да чују ни за како поништање, а о анексији Крита не може да буде ни помена. Веле, да су анексијом Босне и Херцеговине знатно ослабљени, те да неће дозвољавати више, да се штете њихови интереси за љубав мира. Зато је Турска захтјевала да велике силе не повлаче своје посаде, а ако их буду повукле, да ће Турска учинити преустројство на Криту како би своју надмоћ обезбједила.

Криза у Угарској

У Угарској се криза непрекидно развлачи. Сад је дошло до опреке између Кошута и Андрашија, јер Андраши не пристаје да се ријешење кризе одлаже, него да се ријеши одмах. То Андраши чини зато да не би независној странци давао времена да се још боље спреми за јесен.

Поводом ових несугласица, чује се, да ће владар поново доћи у Пешту да поново поведе преговоре о ријешењу кризе.

Па и поред свега тога она неће бити ријешена.

Рад Н. Скупштине

II. редовна сједница

4. јуна по подне

Сједницу је предсједник отворио у 3 сата прије подне.

Секретар чита записник претходне сједнице, који се прима без икакве примједбе.

Чита се указ Њ. Кр. В. Кнеза Господара, којим се овлашћује министар унутрашњих дјела да може поднијети на ријешење Н. Скупштине измјене и допуне у закону о министарству унутрашњих дјела. Посланици су указ саслушали стојећи и пропратили га клицањем.

Прелази се на дневни ред: извјештај верификационог одбора.

Извјестилац Шћепо Мартиновић чита извјештај о избору нових посланика, који су накнадно бирани.

У капетанији језеро-шаранској изабран је Митро Кнежевић већином гласова, те одбор предлаже, пошто жалбе противу избора није било, да се овај избор оснажи.

Милосав Николић упозорује како је било телеграфске жалбе.

Извјестилац Ш. Матиновић вели, да је била жалба што се Вуку Бојевићу није дала кандидатска листа, али се противу избора није ико жалио.

Око тога је поведена дебата.

М. Николић вели да је одбору била дужност да изнесе и ту жалбу.

Министар унутрашњих дјела, Ј. Пламенац, позивајући се на чл. 53 закона о изборима народнијех посланика, вели да је жалба ненадлежно била поднесена.

Ј. Спасојевић замјера што министар жалбу није поднио Н. Скупштини.

М. Мијушковић мисли да је одбор морао узети и ту жалбу у обзир.

Још су о томе говорили министар правде др. С. Дрљевић, Марко Ђукановић, С. Вулетић, Ш. Мартиновић, М. Николић, Ј. Спасојевић, Ј. Дрљевић и Ф. Јерговић, послије чега је усвојено мишљење одбора да се овај избор оснажи.

У капетанији опуто-рудинској изабран је Михаило Буквић.

Одбор предлаже да се овај избор оснажи, што Скупштина, без дебате, усваја

У капетанији затријебачкој изабран је др. Секула Дрљевић, чији избор одбор предлаже да се оснажи и ако су биле неке мале грјешке у формалностима.

М. Мијушковић тражи да се означе те грјешке и пита да нијесу због крштенице.

Извјестилац Ш. Мартиновић вели, да да су те грјешке у томе што бирачки одбор није у списку означио име изабраног, а из мандата се види ко је изабран; остало је све исправно.

Н. Скупштина и овај избор оснажава.

У капетанији колашинској изабран је Раде Радовић, чији избор одбор предлаже да се оснажи, што Скупштина усваја. У капетанији спушкој изабран је Никола Савовић и одбор, и ако бирачки списак није потврђен судом, предлаже да се оснажи.

С. Вулетић тражи да се овај избор не потврди док суд не потврди бирачки списак.

Министар унутрашњих дјела налази, да битност није повријеђена, те да се избор треба оснажити у толико прије што је био у реду и што се није нико, ни против-кандидат, жалио.

Још су о томе говорили Саво Вулетић и Ж. Драговић и Н. Скупштина је оснажила и овај избор.

Настаје одмор, за које вријеме секције бирају одбор за проучавања приједлога закона о измјенама и допунама у закону о министарству унутрашњих дјела.

Послије одмора нови посланици: др. Секула Дрљевић, Раде Радовић, Никола Савовић, Митро Кнежевић, Михаило Буквић и варилци бригадир Јанко Вукотић и Филип Јерговић полажу заклетву. Заклетву врши посланик поп Илија Капичић.

Предсједник закључује сједницу и идућу заказује за сјутра прије подне.

III. сједница

5. јуна прије подне

Предсједник отвара сједницу у 9 сати прије подне.

За министарским столом министри: финансија, војни, унутрашњих дјела и правде и владин повјереник Милоје Ж. Јовановић.

Пошто је прочитан записник прешло се на дневни ред: измјене и допуне у закону о монополу дувана. Те се измјене састоје у томе што се овај монопол одјељује под министарство финансија.

Извјестилац је Ристо Бошковић, који чита извјештај финансиског одбора, у коме се ова измјена одобрава.

Саво Вулетић говори о потреби, да се овај монопол реформише како би и држава и народ имали од њега користи и како не би био држава у држави.

Министар унутрашњих дјела, Ј. Пламенац, изјављује, да је влада и ово као и многа друга питања наслиједила нерішено и да је, од како су на управи земље, ово питање било актуално. Што га до сада нијесу пречистили, препријеке су у уговору и закону. Па и поред тога влада је ту скоро ријешила многа питања о монополу у корист државе и народа, за чим се иде и овим измјенама.

Владин повјереник, Милоје Ж. Јовановић, износи побуде због којих се ове измјене чине и вели, да од груписања и спајања сродних установа има великих користи: олакшава се администрацији, лични се издаци смањују, усавршавају се чиновници и постизава се савјесна и добра котрола. Монопол дувана биће присаједињен осталим монополима: цигар-папира и соли, који већ постоје у министарству финансија у засебном одсјеку. Од овога ће бити користи и само тако ће се моћи реформисати монопол дувана.

Приступа се гласању и сви су у начелу гласали за овај приједлог.

При претресу у појединостима М. Мијушковић тражи да се сваки члан у цјелини прочита како би се знало како ће сада гласити. Око тога се води дебата, у којој учествују С. Вулетић, Ф. Јерговић, Р. Бошковић и М. Јовановић.

Приједлог је и у појединостима једногласно примљен.

Прелази се на другу тачку дневног реда: приједлог закона о жиговини лозова и срећака.

Извјестилац Р. Бошковић чита извјештај одбора о овом приједлогу.

Владин повјерник, М. Ж. Јовановић, објашњава побуде због којих је овај законски приједлог поднесен.

У начелу су сви гласали за овај законски приједлог.

У појединостима је чл. 1. и 2. примљен без дебате.

Код чл. 3. Саво Вулетић предлаже нову алинеју, у којој би се предвидјело да сви, који већ имају лозове, поднесу у року од мјесец дана на жиговину, иначе да ће бити кажњен како се не би злоупотребе чиниле.

Владин повјерник, М. Ж. Јовановић, истиче, да ће се то предвидјети нарочитим правилником.

Послије објашњења и чл. 3. се прима по пројекту, а тако исто и чл. 5, и 7.

Код чл. 9. настаје дебата.

Саво Вулетић тражи, да повластице продаје може дати министански савјет у споразуму са Државним Савјетом. Са тиме се слаже и М. Мијушковић.

М. Јовановић и министри: Пламенац, Д. Вукотић и д-р Дрљевић, налазе да је то излишно, те се и овај члан прима како је пројектован.

Исто су тако примљени и остали чланови законског приједлога.

При коначном гласању за овај законски су приједлог гласали 53 противу 5, а М. Драгојевић се уздржао од гласања.

Настаје одмор.

По одмору се пријешло на трећу тачку дневног реда: приједлог закона о измјенама и допунама у закону о друштвима за осигуравање.

Извјестилац Ристо Бошковић чита извјештај одбора.

Владин повјереник, М. Ж. Јовановић, говори о побудама за подношење ових измјена.

Јанко Спасојевић сматра да ће осигуранци од ових измјена имати штете, а нарочито од увођења изборних судова.

Министар правде др. С. Дрљевић објашњава да су по уговорима и до сада били предвиђани изборни судови. Ове измјене су, вели, у сагласју с Уставом и корисне су.

Настаје објашњивање међу њима, као и између др. Дрљевића и Вулетића послије чега се овај приједлог прима у начелу са 52, противу 1 гласа, Ј. Спасојевић.

Овај приједлог је примљен и у појединостима, послије чега је сједница закључена у 1 сат послије подне, а идућа сазвана за сјутра дан.

Дневне новости

Н. Скупштина. Пошто се Нар. Скупштина конституисала није држала сједнице два дана, за које је су вријеме одбори радили. Када су одбори завршили свој рад, настављене су сједнице, на којима је до сада примљен извјештај верификационог одбора о накнадним изборима и финансиског одбора: о измјенама и допунама у закону о монополу дувана, о приједлогу закона о жиговини лозова и срећака, и о приједлогу закона о измјенама и допунама у закону друштава за осигуравања. — Сједнице Н. Скупштине у овом засједању неће дуго трајати.

Лијеп знак. До сада су се врло често народни посланици губили у бесплодним излишним говорима, који ни мало нијесу доприносили ствари о којој се води ријеч, а развлачили су рад скупштински и отежавали рјешавање прјешних ствари. У овом засједању Н. Скупштине опажамо, да се у толикој мјери не развлачи рад, него да се посланици махом заустављају на сушгину не губећи се тако много у празне и бескорисне дискусије, чему се и може приписати, да рад у Скупштини тече и много брже и много правилније него до сада. Ово је појава која заслужује похвалу, јер је знак да се пошло унапријед.

Тајна сједница. Данас је у Н. Скупштини била тајна сједница, послије које је отворена јавна.

Град на Његушима. На Његушима је ових дана пао толико јак град, да је врло велику штету нанио усјевима.

Велике кише. Ове недјеље су биле врло велике кише тако, да није било дана ни ноћи кад киша није падала. Киша је била бујна и плаха, а особито над Цетињем и околином.

Бар-Пристан. Поштанско-Телеграфско Одјељење Кн. Министарства Унутрашњих Дјела упозорило је публику, које се то тиче, да би обратила пажњу, при упућивању своје поштанске и телеграфске кореспонденције на то, да ли адресати (примаоци) живе у *Бару*, како се — према ријешењу Министарског Савјета од 24. априла ове године — зове пређашњи *„Пристан“* или у *Ст. Бару*, како се — по истоме ријешењу — зове пређашњи *„Бар“* — да би тијем појединци избјегли пошљедице погрешнога адресирања, за које поштанско-телеграфске станице не одговарају. —

Ново пријестоничко гробље. Свуда, а нарочито у напредним земљама, гробље се сматра као светиња, те се и врло строго мотри на одржање реда и уређења на њему. Тамо су гробља уређена тако, да не одступају по уређењу, реду и поретку ни најбољим дијеловима вароши. Али новом пријестоничком гробљу као да се не обраћа код нас довољна пажња. Од туда се и може разумјети што се на њему споменици кваре, ломе, накарађују и што су чак и гробови у врло неуредном стању. То нити је *лијепо, нити смије бити тако.* Зато би требали надлежни новом гробљу ни Цетињу да поклоне много већу пажњу него до сада и да, кад већ не могу радити на уређењу и пољепшању његову, а оно бар да се старају, да се одржава онако како треба.

Велика забава. Цетињско пјевачко друштво „Његош“ приређује 16. ов. м. у вече у Зетском Дому велику забаву са игранком. Судећи по припремама, које се за ову забаву чине, она ће бити једна од најодличнијих забава у овој години.

Позив на претплату. Многим претплатницима нашег листа истиче овог мјесеца претплата, због чега их још унапријед упозоруј емо да благовремено положе претплату како им лист не би обуставили. Нарочито претплатници са стране што прије треба претплату да обнове. Овом је приликом подесно да се и они, који до сада нијесу примали лист, а желили би да га примају, на наш лист претплате. Претплату на лист прима искључиво администрација, која се налази преко пута Зетског Дома.

ПРИВРЕДА

Екскурзија пољопривредника из Бугарске. — Маја 24. кренули су се бугарски пољопривредници из Софије вечерњим возом у екскурзију, коју приређује и ове године научно — просвјетни одсјек Бугарског Пољопривредног Друштва. Вођа је екскурзије, предсједник научно — просвјетног одсјека друштвеног г. Христо Калчев пређашњи главни секретар њихова пољопр. министарства и почасни члан Српског Пољопривредног Друштва. У групи је било преко 70 чланова, а њих неколико је раније пристигло у Биоград и придружило им се у току разгледања појединих установа српских тако, да их је било преко 80, међу којима инеколико госпођа и госпођица, а од вијенијех људи г. проф. Б. Бојев *познати економиста, који је водио предговоре за трговински уговор у српској пријестоници,* г. Беров народни посланик, предсједник врачанског окружног одбора, г. С. Николов с госпођицом Ружом своом сестром. Ово је друга екскурзија, која се иницијативом г. Калчева у оволикој групи упућује у Србију и преко Србије. Прву такву бројем велику екскурзију приредило је Бугар. Пољопр. Друштво 1906.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE

посјетивши Земаљску Изложбу живине о слави С. П. Друштва. Ова друга екскурзија требало је да посјети чешку пољопривредну изложбу у Прагу, али због краткоће времена и недовољног одзива учесника, морао је Праг изостао из програма и они су отпутовали, да посјете мљекарско-сточарску изложбу у Будимпешти која се држи ово дана уз међународни мљекарски конгрес. Али су изјавили жељу Српском Пољопривредном Друштву, да се у поласку зауставе један дан у Биограду и да разгледају српске привредне установе за то кратко вријеме.

25. ов. мј. у подне нарочито изасланство Српског Пољопривредног Друштва дочекало је своје другове и госте из Бугарске у Топчидеру, раздало им програме дочека и листе одређених им хотела, па их допратило у Биоград, гдје их је на перону жељезничком дочекала и поздравила пијела управа Срп. Пољоп. Друштва, с потпредсједником друштвеним на челу, пошто је предсједник болестан. Послије поздрава потпредсједниковог и отпоздрава вође екскурзије г. Калчева, гости су допраћени у одређене им станове по хотелима. У 3 часа по подне на нарочитим трамвајима гости су, у пратњи домаћина, посјетили у Топчидеру плетарску радионицу, лозни расадник, паркове и стаклену градину, један дио имања државне угледне економије, са усјевима: житом, ливадама и олајном репицом, главни угледни живинарник с разним врстама и расама живине, сточне стаје са пастувима и теладима, воћно растило и пчелињак и у Кошутњаку цијело запатно стабло чистокрвних Сименгалапа.

Како је наступио мрак, то су гости позвани на приређену им закуску од стране Српског Пољопривредног Друштва у топчидерској „Касини", гдје су у разговору, мијењању мисли и весељу пробавили до 10 часова у вече, са својим домаћинима — српским пољопривредницима. Том приликом пало је неколико значајних здравица о политичко-привредним односима два братска народа, сусједна народа. Г. Калчев у име бугарских пољопривредника заблагодарио се на усрдном и пријатељском дочеку српског народа чувеног с гостољубља, јер бугарски пољопривредници нити су могли ни хтјели срцу одољети, да овом приликом не виде и не посјете своју браћу, не поразговоре с њима о пољопривредним потребама оба народа, да се не договоре о заједничком раду на пољопривредном напретку својих земаља, да се не увјере о тежњама и напретцима својих другова у Србији. Г. Аца Живановић потпредсједник С. П. Друштва заблагодарио је друговима из Бугарске, што нас ни овом приликом, као ни 1906 године, значајне по економски преокрет у Србији, нијесу заборавили, а специјално г. Калчеву, чијом се иницијативом, уз припомоћ његових другова, приређује већ друга оволико многобројна и значајна екскурзија бугарских пољопривредника којом је дата прилика привредним борцима у обије сродне братске земље, да се ближе упознаду, јер ће се тако и јаче и тешње зближити и спријатељити, на срећу оба народа. Г. Б. Бојев професор, као један од творца несуђене царинске уније међу Србијом и Бугарском, изнио је историју тога привредног покрета и непобитним фактима показао неминовну потребу, насушност и прешност царинске уније по оба братска и сусједна, економски још слабо развијена, политички још мала народа који имају заједничке непријатеље и заједничке такмичаре. Г. Радомир Нешић управитељ ратарске школе у Шапцу у другој здравици, на основу науке истиче истоветност природних погодаба и привременог развића Србије и Бугарске и њихових народа, те да укаже и на истоветне прилике за њихово привредно развијање и снажење и да докаже потребу, не само економске, но и политичке заједнице оба братска народа, у борби за опстанак. Народни посланик г. Беров у врло лијелим примјерима и у врло лијепом говорничком стилу изнио је и идеје и тежње бугарске пољопривредне интелегенције, да свима средствима утиче, да свој народ у привредном смислу унаприједи и просвјети, те да се гигантским кранима појагми, да накнади пропуштено, да постигне закашњено у привредном напретку другијех напреднијех и привредно снажнијих народа, који су бугарском народу опасни такмичари. Да онај који је до сада мислио, е нема веће планине од Родопа, ни веће дубине и вирова у Искару, путовањем у стране напредније земље видио је да је живио у заблуди: за то се приређује оваква ескурзија. Да онај ко не вјерује науци, докле је не опроба као невјерни Тома на практици, докле је не види својим очима на угледнијем добрима, има прилике да види и да се увјери о свему ономе, што му се предаје

што му се препоручује, а што још не може да се створи и да му се покаже, те да га убједи у сопственој земљи: како би кад се кући својој врати, постао поборник пољопривредног напретка који ће разумјети своје школоване народне т. ј. привредне учитеље и како ће они вјеровати ономе, што му они предају. Због тога Бугарска не жали средстава, да што већи број својих синова из свију пољопривредних редова из свију својих крајева, упути и упути у иностранство, онда и тамо, кад год је прилика да што више виде и корисног науче.

У 10½ часова засебним трамвајским возом гости су враћени у Биоград и допраћени у њихове станове.

26. маја по жељи гостију показана им је прилично уређена државна фабрика дувана, затим ентографски музеј и музеј српске земље, за тим зграда и стовариште Српског Пољопривредног Друштва, гдје су гости причекани и спровођени директорима истијех завода.

У 1½ час по подне бугарски пољопривредници допраћени су на жељезничку станицу и испраћени од Управе Српског Пољопривредног Друштва за Будимпешту уз обострано клицање: — срећан пут и до скорог вијђења у Бугарској или у Србији.

Народно здравље

Вода за испирање уста. У многим болестима уста, непца, крајника, ресице, ждрела и грла дају лекари болесницима разне „воде за испирање и грготање". Најобичнија такова вода је раствор калијумхлорида (Kalium chlolricum). Тај раствор може се и код куће спремити. Купи се у апатеци тога једињења, узме се од њега на врх ножа, па се растовори у чаши чисте воде. — Али се тијем раствором смије само испирати, исплакати или грготати, па га ваља одмах испљувати. Никоштто се не смије гутати.

Чувајта се „шипана" и „вежиканата". Старији лекари давали су својим болесницима у извјесним приликама мелеме и фластере, који на кожи мехуре извлаче, дакле управо кожу исприште и подклобуче (т. зв. везикаторе, по лат. vesica — клобук, мехур или бешика). Тај начин лијечења задржао се још у нашем народу, али би га ваљало сасвим напустити. Шипани (слачице) и вежиканти употребљују се нарочито у Далмацији, Црној Гори и Херцеговини, а више шкоде по помажу. Могу изазвати запаљење бубрега (са крвавим и тешким мокрењем), а то је већ озбиљна појава. Поред тога рана иза вежиканата може касније и да подљути или озлоједи, па тек онда невоља. — Боље је, дакле, да се то чудо никако и не употријеби. Ко баш много вјерује у „вежиканте", нека их бар не прави веће од суданица.

Књижевност

Књижевни оглас. Мићун М. Павићевић са Цетиња објављује:

„Охрабрен успјехом и признањем мојих **„Брђанака"**, које су за не пуно пола године доживјеле и друго издање, и о којима се мјеродавна српска критика повољно изразила, осмјелио сам се, да дам у штампу и другу збирку својих пјесама, под натписом „ГОРСКЕ РУЖЕ" Књига ће изнијети 12 штампаних табака обичне осмине, а цијена ће јој бити само 1 круна; техничка израда исте биће најсолиднија.

Уљудно молим све своје знанце и пријатеље, да би се заузели око скупљања претплате и да би ми новце и имена претплатника што прије упутили, а најдаље до 20. септембра текуће године.

Књига ће бити штампана и разаслана најдаље до 20. октобра ове године.

Учтиво молим све српске и хрватске листове, да би овај оглас извољели прештампати.

Корисне биљешке

Да се млијеко не укисели. Да се скоро помужено млијеко не укисели треба му одмах, чим се помузе и процједи додати мало борне киселине (у апотеци Borsaure) на један литар млијека, један грам киселине. Исто се тако може употријебити и чист борач (у апотеци: Borax) само што од борача млијеко, кад дуже постоји, пожути.

Кад крава неће да „води" Крави треба кад неће да води (бура) дати дневно по једну прегршт пржене овса. Код многих је крава ово просто средство помогло. Најбоље је, да се овај пржен овас с мекињама помијеша и јутром даје.

Распарана и очишћена риба. Не треба пикати у хладној води дуго држати распарану очишћену рибу; вода сву сласт, сав добар укус извуче. Сваку рибу, па ма она и таза била, треба што прије очистити и кувати или пећи; а ако се то не би могло одмах учинити, онда је треба неочишћену и нераспарану у хладној води држати, а распарану и очишћену — никако!

Против грчева у стомаку. „Kundgrube" препоручује противу грчева у стомаку сасвим просто средство: „Истрљај скоро ископаног рена, накваси га сирћетом, замотај у тапку крпу и метни на стомак.

О келераби. Што келераба брзо у сјеме порасте, томе је узрок, што се на изводници дуго оставља и на вријеме не расађује; што се расад млађи расађује, тим је боље, јер онда келерабе не бивају кончасте и не иду брзо у сјеме. Келерабе су од двогодишњег сјемена боље, него од годишњег.

Прилог измјени Буквара

„Глас Црногорца" од 16. маја 1909. г. бр. 22. донио је мој чланак под насловом: „Измјена Буквара садашњег уџбеника из Српског језика за I. разред основ. школе."

„Цетињски Вјесник" од 27. маја ов. год. бр. 40. донио је приговор на горњи мој чланак од г. Л. Чобељића, цетињског учитеља и одговорног уредника „Цет. Вјесника."

Пошто у приговору није назначен датум, год. и број листа, који је донио мој чланак, а поједине наводе окрњене је доносио — то и чиним само аналогију навода, који имају заједничке везе с испадима критичара.

По узајмном сравњењу односних навода из мога ранијег рада и испада критичара могу се утврдити чињенице: Да ми критичар приписује, да говорим у свом ранијем чланку о „Чутурилову Буквару", наводећи за исти . . . . . „о ком писац вели, да је усвајан од стране комисије." Међутим нагласно је раније; „Нећу да говорим о садашњем Буквару"... Дочим наслов мог чланка, као и цио главни предмет говора базира се на садашњи Буквар у вези с новим, а Чутурилов помиње се само на једном мјесту и то: „јер је од 1897. год. замијенио Буквар Чутурилов," како би се само поставила дилема у времену.

У посебној реченици, која је сљедовала, критичар је можда уметнуо назив „Чутурилов Буквар, па ми подмеће, да о њему говорим, ради чега наводим ту реченицу: „Као подесан за вријеме у коме је примјењиван био свједочи и то, што га је прегледала и разумије се као умјесна — одобрила школска комисија."

Дакле, пошто и у овој реченици изрично није нагласено: Садашњи Буквар то критичар није био вољан рећи, да он, или још коме иза њега, тако разуми, већ ме чисто ангажираају, да сам тако рекао, не обзирећи се, што се у предходној реченици исто став говори, одно по помиње наслов уџбеника о коме се говори: „садашњи Српски Буквар".

Дакле, јасно је, да је ријеч о садашњем „Буквару"; а не о Чутурилову. Ово је тим јасније што је наслов чланка о садашњем „Буквару", што главни предмет говора базира на садашњи „Буквар" у вези с оним, који би га имао замијенити. Напослије што самим назначењем године означује се садашњи „Буквар," а не „Чутурилов," који се не употребљава у нашим школама од 1897. год.

Критичар крњи и други мој навод изјављујући: „Писац нацрта Буквара узима за модел садашњи Буквар и I читанку и приказ Поповићев." Дочим мој навод гласи: „При изради новог Буквара поред два три примерка савремених Почетница, које би се имале за модел, требало би имати под руку како садашњи Буквар и читанку за I раз. тако и приказ г. Поповића." Охрњивши мој навод критичар ме напада, кад сам изоставио назив Србијанских, јер се неби смјело ваљда разумјети, да би међу: „два до три примјерка савремених Почетница" могла ући србијанска, француска, талијанска или др. дочим „културне тековине једног народа, може други народ готове примити, прилагодивши и својим приликама"... Шта ли се још може очекивати од овог критичара?!

Извртања са задњом намјером трпе су критичара у недопљедност, што се утврђује сљедећим наводима критичара: „Писац нацрта цинички наводи:" (заступа садашњи Буквар). Даље наводи: „Нећу да говорим о садашњем Буквару"... а исти став завршује наводом за све уџбенике:... „који су преживјели своје вријеме." Па онда: „Тешко је савремено стање кад се олако узме, што је главно за спеціјалног методичара вишег стручног образовања". Тамо наводи: „Нацрт Буквара требао би да напише стручњак педагог, а не учитељ млађе генерације". Дочим за тачке и црте опет наводи: „Све ово припада основи геометрије, а не Буквару." Напосљетку закључује наводом: „јер је Буквар заступљен писцима: Чутурилов, најновије упуство, Јовић, Станојевић и др."

Као што се види из самог извода критике, критичар се коси у појмовима и сам собом пада у недопљедност, јер каже, да се цинички напада садашњи Буквар, дочим он цинички напада све уџбенике, па наравно и Буквар. Тамо каже, да је стручњак — педагог компетентан писати нацрте разумије се и Букваре, а овамо се позива на Јовића и Станојевића, учитеље разумије се стручне. Тамо назива тачке и црте основе Геометрије, а овамо се позива на Чутурила, чији је некадашњи „Буквар" на уводном мјесту имао тачке и црте па није био основ Геометрије. Позива се на упуство истог, као и Јовића, која такође заступају тачке и црте, без чије предходне припреме не прелази се на изучавање писмена. То заступају сва упуства и сви учитељи изузев можда критичара као учитеља старије генерације.

Узмимо нпр. теке за цртање у основним школама бр. 904 926 за I раз и II-ги немају тачака нити пак црта, али пошто вјежбање у писању и цртању узајмно тече, то се генетичким методом од тачака образују просте и сложене праве и криве црте. Поводом наведеног у упуству Јовићеву читави листови пуни су цртежа за вјежбање како би се навикла рука лијепом писању писмена.

Напомињем и то, да су учитељи у Србији писали уџбенике, који су конкурсом усвајати, па баш и од истих на које се позива критичар. Нпр. М. Јовић, Станојевић, а писали су још Путниковић, као и др. Српски учитељи нпр. Натошевић.

Мој ранији чланак заступао је осим нацрта „Буквара" још и упуство и словарицу као помоћна средства за стварно изучавање „Буквара."

Критичар је могао у кратко навести, да се моји назори не допадају њему и онима, који су иза њега, а ја бих му се краће изјаснио, да своје назоре, нијесам износио по његовом укусу, већ је овлашћен своје негодовање и даље задржати.

Закључак ће извести читаоци за себе, а оглед здравог мишљења биће касније утврђен израдом самог „Буквара," који ће се као и остали уџбеници конкурсом написати сагласно Правилима о писању уџбеника.

Критичар нека упамти, да израда нацрта разумије се и уџбен. има облик приватни и изискује надлежним путем одобрење: а учитељи су и досле писали, као што ће и у будуће и у нас и у Србији писати: те би и ви г. критичаре боље учинили, да сте казали што би умјесније било не само за „Буквар," већ и за друге уџбенике, а убијеђени сте како кажете да су „преживјели своје вријеме".

Да напишем ове ретке, дало ми је повода то: што је изостављено у приговору: датум, год. и број листа, који је донио мој, чланак, као и то: што су окрњено приказати неки моји наводи. Иначе то не бих учинио пошто приговор не садржи измјене нити допуне, те и нема важности.

Измјене у вези с допунама у смислу закључног става мог ранијег чланка — могле су се очекивати само од наших учитеља, који су од раније познати по својим педагошким радовима и у опште радовима на књизи, а приговор прилично само критичару, који није редовне учитељске спреме.

Андрија К. Вукић, пет. учитељ.

Кратке Вијести

Тровање у Пешти. За неколико дана обољело је у Пешти неколико њих, на којима су примјећени знаци тровања. До сада је петоро умрло. Како су обољели сви из једног краја вароши, почело се испитивати за узрок тровања и пронађено је, да произлази од ракије, коју су куповали од фабриканта Јакова Гринфелда. Њему је фабрика затворена и над њоме поведена истрага.

Вјетар оборио воз. Код Кјок Сити, како из Њујорка јављају, вјетар је бацио један жељезнички воз са шина. У возу је било 75 путника, који су тешко повријеђени, и један је на мјесто остао мртав.

Земљотрес у Француској. Из области Анкса у Француској долазе прне вијести о земљотресу. Пријело село Сен Кана упуштено је. У многим мјестима уништене су цркви и друге веће зграде.

Како се становништво налази на улици без вијде ничега, војска им је подигла шаторе и доноси храну.

Непогода у Буковини. У недјељу у Буковини била врло велика елементарна непогода. Над Черновицом се гоодомио облак, те је вода нио град и окислину поплавила. На једном брежуљку гром је убио једног пастира, а троје ранио. Усјеви су сви уништени, вода је кће однијела, а путови покварени.

Штампа К. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Лазар Чобељић